

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Midsommardagg.

Midsommarafhton kl.12 klädde di rent av sjö och rulla sjö i daggen.

Det var mot "udslätt".

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hur man blev mara eller varulv.

Nor en mär hadde folad ude ,so to kvinnjorna hammen o spände opp
den i et lehul o krev genom den .So bö barned mara eller varúhl,

J.
Bölla fjörd
Landskrona
Fri.

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Vårullen.

En "vorull" har jag sett, när jag gick från Högestad en gång.

Di går alltid efter havande kvinnor. Här va en handlarefru nere i byn, som var havande. Här va en hund, som stod o skrek o gnyde på vägen, han skrek så forfärdeled o jämra si. Ja sprang efter en, men var jag på den ena sidan av vägen, så var han på den andra. Den sprang på tre ben. De va en svart "lorved hong". Sen sprang den ut emot Ljunghusen, för där var en man, som var sådan.

Steiner
Flora
Röfina
~~Agda~~ ~~Kat~~ pigan som var mara.

3450 Agda, Flora Röfina
Hammarskjöld
Bla. Anders Andersson
Född 1865 i Hammar

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Där tjänste en piga på ett ställe. Och så en kväll satt hon och moran
i stället och spant. "Ska vi inte lägga oss nu", sa pigan, för det var
ganska sent. "Jag ska först ha totten färdig", sa moran. Men rätt vad
det var, så försvann pigan, men hennes klinning blev kvar och stod
rätt opp. Men så efter en stund, så kom hon igen. "Ja tror du e mara?",
sa kvinnan till henne. "Ja e de e ja", sa pigan och så blev hon fri.

H

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Mjölkaharen

Det var på en gård ute vid Övedskloster. Där var en piga, som skulle mjölka en kviga, som hade kalvat. I början mjölkade hon bra, men satte hon plötsligt av. ~~Nu~~ Och sen försökte frun på ställed att mjölka, men där kom ingen mjölk. Då gick frun till Doktora-Hannan i Hemmestorp. Hon sa, att kon var tjuvmjölkad "Men innjan de niene dönn ned ska miltjen komma igen, o do fåur I ta tvåu krokkor me jarDi sättor en stubbakniv i en bjältje o so kan di sida humma o molka koen, om di borra vid namned o farjen po koen. Vill ni skada dom, som har tjyv-molkad jar ko, so kan I ta o slåu littा åu miltjen po en tallritj o so skulle di göra något spektakel vid den, så skulle di bli såriga i ansiktet.

Skála
Fägo,
Köping
Mitt 1832

Lyktemannen.

Mitt. Nils Gustafsson
3450 Gunnarberg
Göta v. Guds och Sankt
Jöle 1865 i Skåne

Di sir ad löjtemanna de e jormåulare, som har måult fel, o di
får gâu o måula ti yttersta dagen. Di e farlet o oroa
löjtemannen. Di va po et ställe, di sto o tarsj. Di va tilia po
maren ^{en} so' di va mort. "Dar kommor röpinnj, sa den ene tårsjemannen.
"han konne gott komma o jusa litta for voss". o löjtemannen
for opp paxxatt i et hul po väddjen o slo blus po blus innj
po loen. O karane måtte bö i Guss namn, ad han skulle gå darifrå.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gubben, som stal bröderna och inte kunde bli av med dem.

I Svamphuset i Ramsåsa va två våningar. De va tyskar som hade det.
"I Knabba svamp, som di hade till kork .Di hade pojkar till att
göra det .Så skicka di det till Tyskland och förtjäna många
pengar,så di blev rika.Så skulle di bygga en våning till på huset
och bönderna körde efter timmer i Ystad till dem.Så va där
en kar, som hette Ingemansson, som tog en tolft bräder från en vagn,
som höll upp utanför huset.Men tysken sa att det var inte farligt,
för kl.4 nästa dag,så skulle Ingemansson vara med bröderna där.Och det
slog också in,för kl.4 på morgonen stod Ingemansson där med
bröderna på ryggen,och han miste ^{blå}/där utanför,ändatills tysken
kom ut till en.Detta hände före min tid,det var min mor ,som berätta det.
det är ungefär 80 år sen.

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

När min farfar tog av kämpastenarna i Ramsåsa.

Min farfar tog en gång en av kämpastenarna i Ramsåsa och lade till
trappstenMen sen fick han ingen ro,förrän han satte den tillbaka
igen.Han "kasta blo" och där stod fullt med andar omkring en .
Ja andarna vakar själv över deras stoft.

8.

Fors

Röding

3450

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

utley

J.

Skåwsnuan åker med en man.

En gång hade husbonden på Svartskytle gård i Sövde varit ^{och} kört
o så på kvällen kom han körande genom skogen. Så såg han ett fruntimmer, som
han kände, hon brugte gå på arbete på gården. "Jaså e de du Tjarsti,
ja då kan du få aga", sa han till henne. O de va skåwsnuan.

Det var precis som det hade varit Kersti. O hon prata me en.

"E tina döttra juta inu?", sa hon. Sen när di kom till en grind,
så gick hon av o skulle öppna. "Var ble du åw Tjarsti", sa mannen,
för hon rent ~~försvann~~ förschwandt. O han ble rent förvillad.

Sen dagen efteer gick han ner till Kersti o frågte, om de var hon som hade
ågt me en. "Nej, de e fel", sa hon "de va ente ja". de har vad skåwsnuan!"

Ja so kom mannen till att tänka på, att fruntimret hade liknat ett
"bagetru-" på ryggen.

10.

Skåwmannen

Min mor berätta, att skåwmannen brugte hålla till på Svartskytle
(en gård i Sövde socken). Så kom han dit på vintern o värmde sj.

O pigan stod och rörde i grytan och di andre satt inne i folkastuan

Så kom mannen på ställd ut i köket o sa :"Ja så farbror är ute o går i
da, ska di va en söpp?""Tillement di ", sa skåwmannen . O så hällde di
upp en sup till en , o han tog den. Så var där en "vuttepåg"
på stället , han kom int i köket och skratta åt skåwmannen , men
pojken fick en spark på örat av en. Skåwmannen va stor o lång.
Han fordra alltid hästarna på gården.en gång skulle drängen gå opp
på gällen o välta ner klöver,då fick han fatt i ett ben."Vim
i helvete e ditta", sa drängen ."Böjom". sa där någon. O sen tog
skåwmannen en o rullade in en i en välta klöver o välte ner en på
foderbordet.Sen ville drängen aldrig gå opp på gällen o välte ner
klöver.När pigan skulle gå opp på morgonen ,o hon skulle klä på sj
~~såxekkxkätt~~ så kände hon att där satt en överallt i stugan på alla
bänkarna,så hon fick stå och klä på sj."Vim e de", sa hon."Böjom",

3450

sa där någon. Sen gick skåwmannen in skorstenen, för där såg pigan
att han kom utifrån som en liten pojke.. Han gick bort emot skogen
och försvann.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11.

Skåwmannen, som blev gillad.

Det var en man, som berättade för mej varför skåwmannen inte finns nu mer. Det var i Kronovall, där var en, som gick ute o plöjde det var så varmt den dagen. Så kom skåwmannen. "Vi ska vell gillas i da ?" sa mannen ti en. "Tillement di", sa skåwmannen. "Ja men då ska ja gilla daj i maren ", sa skåwmannen. Ja så knäppte mannen gilla skåwmannen. "Ja i maren e de din tur". sa skåwmannen " nu ska ja gåu ud i skåwen o läddja ledjebla po såured." Sen när mannen kom hemm på kvällen så sa han till sin kvinna" :I maren vill ja ente gåu o plöja". Haffor vill du ente di", sa kvinnan. Ja det ville han inte säga "for de kan ente du bote ", sa han. Men till slut lockade hon honom till att säga det. "A de e ente farlit", sa kvinnan"ja ska klä me i dina klär o so ska ja gåu ud o plöja". Ja so dagen färpå så tog kvinnanmannens kläder på sig o gick ut o plöjde. Vid tio-tiden kom skåwmannen o skulle gilla mannen. Ja så knäppte han ju opp o skulle gilla en. "Osj ja du e illa gillad", sa han när han såg . . ."ja ska gåu i skåwen o ta ledjebla o läddja po såured ."

12
Aa 113

opp o

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Så kom Mickel springande": Du fåur ståu här o vispa fluor åu såurec".
sa skåwmannen till en. Men rätt som det var ,när Mickel stod där, så slapp
käringen en "Smällskit" o då sprang Mickel.Då kom skåwmannen tillbaka
":Haffor sprinnjor du "? sa skåwmannen."Jo dar brast et hul opptill
de anra,o de e so surt so surt so."

Ja sen har här inte blivit fler skåwmanna.

Ste.
Färs Ad
Rödinge s:s Näcken.

3450

Uppr. Nils Bergman
Härnösand

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

932 Där är många sjömän, som har sagt för mig att när Näcken visar sig, så 14
blir det oväder likaså blir det oväder, när han spelar. Näcken var den först e
spelmannen o där är många, som har lärt att spela av honom.

Ber. And. Anders
f. 1865 i Rönneå

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15.

Älven.

De va en gubbe, som tala om för mej att där va en gubbe i Lunnestad, som bytte fiol me Älven .Han gick till en bro där Älven brugte spela.Di sa att han kunde spela elvastroged, en dans med sju repriser i,på den fiolen. Så var där dans på en bondgård .Älven kom dit klädd som en vanlig människa . När han kom in frågte han vad di brugte o ge i spelmanspengar Ja vi lägger några småslantar i den här mössan,sa mannen på ställed. Älven tog upp två händer fulla med silverpengar ur fickorna.och lade i mössan.Sen sa han :"hur brukar ni dansa?" "vi tar den ene o släpper den andre",sa mannen .Så tog han mannens dotter och dansade med.O sen dansa han med alla fruntimren,o di dansa ~~di~~ blev så svetta och trötta ,han rasta dem riktigt.O till sist dansa bord o bänka också.Älven ville ha dom alla ner i åuen o säntja dom .Men mannen for ud i vedboen efter en kniv och skar strängarna av fiolen ,då sluta di opp.

3450

Noaks honga.

Här va di som hade hört Noaks honga oppe i luften Di bjäbba
o där var någon som sköt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16.

3450

Noaks hundar på jakt efter en häxa.

I Sövestads by var där en man, som låg ute över natten i en klöverstack, för det var Ystads marknad och där brukar komma så många "tattror" och stjäla klöver.~~Hanxixxx~~ Han skulle vakta sin klöver. Men där kom inga "tattror". Där kom en häxa från Borroy och sa till en att om där kom två hundar en "brog o en blacked" så skulle han säga icke säga hiss utan hass. När hon hade gått, så kom där två hundar. "Hiss", sa mannen, och hundarna for i väg. Sen lite efteråt kom där en man ridande o frågte mannen om "black eller brog" va före. "Black va före", sa mannen. "Ja då ska inte komma till Dorrby i natt", sa mannen. Di va Noak. Sen sa Noak till mannen "Hade du sagt hass i stället för ~~hass~~ hade hundarna rivit ihjäl dig." Natten hör mig till och dagen hör människan till, för jag skall förjaga allt ont innan yttersta dagen. "Och så sa han till mannen, att han skulle gå hem och lägga sig. Och så när Noak red vidare, så föll där en sko av hästen, och det var en guldksko, och den tog mannen och sålde och fick många pengar för .

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Rödinge, Fär, Sk.

Nils Bengtsson 1928
Anders Antvors
f. 1865 i Rödinge

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Goenissen på Fuglunda.

Här är ett ställe här i Rödinge, som heter Fuglunda (Fulonga).
^{gång}

Där tjänade en ~~ett~~ fruntimmer, som heter Bengta Persson. Di kallar henne

för Bengta Färlare. Hon sa, att hon fick aldrig gå på loftet där.

inte drängarna heller fick gå dit. Alltid stod mannen själv o tog emot
säckarna. Di va so farlit rika på Fuglunda, so de e klart dar va Goenisse.

Sen när mannen dog, så skulle Goenisse ingå förbund med sonen.

men det blev inte av utan Goenisse gick till annan bonde, som hette

Jöns Karlsson o ville stå sej där, som sysslepojke. Men Jöns Karlsson

tyckte att han var för liten. Men rätt vad det var så växte han, så att

han nådde ända upp till loftet, då blev Jöns Karlsson rädd. Sen gick

Goenisse till Fuglunda igen.

18.

Goenisse.

Där va två "tårsjemän", som stod o "tarsk" på ett ställe o
so kade di glömt "tjyvorna" i loggolvet en kväll. På morgonen
kunde di inte hitta "tjyvorna" hur di än letade och där hade varit nästan
tomt i loggolvet på kvällen, men på morgonen var det nästan fullt.
O di fick trökska länge . innan di kom till bottnen av golvet
och där låg "tjyvorna". En gång fick bonden på det stället gå med
Goenisse . O Goenisse kröp in under en o tog halva stacken underifrån
o så tog han lika mycket av alla stackarna, så att sen trodde folk
att det bara var som stackarna hade sjunkit ihop. Goenisse tog sju lass
på en gång . Mannen tog bara en liten "byr". Så när di hade gått ett stycke,
så blev mannen trött o ville vila. Då sa Goenisse "Hade jag visst att det
var så gott att vila, så skulle jag inte tagit halva stacken mitan hela. "
En natt vid tolv-tiden satt mannen oppe o de fick Goenisse se o
han kom fram till en . Goenisse hade förvillat mannen , so mannen
tyckte att Goenisse hade bara ett halmstrå i handen. "Di va et
lided strå du har ", sa mannen "du fåur gåu många gångor innjan du
fåur et lass". "

19

3450

"Ja vill du bära innj de stråued ,so fåur du o göra" sa Goenisse.
O så kastade han det på gården.Men mnanen måste kalla på sina
dränga o pigor ,för där var sju lass i strået,så di skulle få opp
det innan dager.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

3450

Asumspågen visar tjuven i en spannlvatten.

Där var en man i Ramsåsa, som hade blivit av med en "vär".

Mannen gick till Åsumspågen o han visa en tjuven i en spann vatten .Det var en "tattor", som hade tagit den.Men Åsumspågen sa till mannen ,att han inte skulle bry sej om det mer,för baggen var redan uppåten.

21

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22.

Drängarna, som skulle piska Åsumspågen.

Där var några drängar i Tolånga, som skulle piska Åsumspågen.

De va några bönder i Tolånga, som hade sagt till dom att di skulle göra det. Di låg i en grop och passa på en, när han skulle gå hem ifrån kyrkan, för Åsumspågan brugte alltid gå i kyrkan. Men där föll sådan sömn på dom, så att di sov ända till solen gick ner.

Då gick Åsumspågen ut till dom o sa: "Nu dränga fåur ni g åu humm var o en ti sitt, for nu e ni udsövda, men ni behöuor ente passa po maj, for de e ni for småu ti."

23

3450

Krånglan i Spjutstorp.

"De va två kara i Sövestad, som hade blivit av med två stutar.

Di gick till Krånglan i Spjutstorp. Di sa, att hon stod i förbund med den Onde. Så kom di dit och sa sitt ärende, men krånglan sa, att hon hade brått, di fick till nästa dag, så kunde hon ge besked, var stutarna blivit av. Di kunde väl ligga någonstans över natten.

Ja di for ut och la dej i en halmstack över natten.

Sen på natten vid tolv-tiden kom den Onde till Krångåan. "De e farlet va du kommor sent i kväll", sa hon ti en. "Ja ja har hjälpt en pia me å vria nacken åu sitt barn", sa han. "Ja for har va två kara, di sa, ad di hade två studa, som hade kommed bort, ja konne ente gi dom beske, o ja sa ti dom, ad di skolle vänta ti maren". "Dorras studa liddjor po dooras en plan i en märjelgrav o di säle liddjor därborde i halmstacken". "Ou far ud o'vri halsen åu dom", sa hon.

"Ja de hade ja redan gjort, sa han men di leste Fador Yaur o Hafrans välsinelse innjan di la dom". Ja sen på morgonen smög karana sig i väg utan att tala med Krånglan. Och när di kom hem, så gick di bort till märjelgraven, och där flöt stutarna döda i den.

Märke
Fors.
Rötinge
M.C. 1932

Mannen som ville se den Onde.

Nyt. Nik. Bergtssöö
3450 Ber. och Arbetsam
född 1865 i Ramsåsa

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

Det var en man oppe från Tranås, som sörp så förfärligt, och så
ropade han alltid på Fan. O så en gång gick han upp på en backe
och var rent dödfull . o så skrek han att han ville se Fan.

O där kom en ande , han var rent röd, o den tog honom under armen
o nästan bar en hem. Men mannen blev rädd o fulled gick rent av en,
o han började att läsa "Välsignat vare Jesu namn
och när han kom till "och helvetes krafter de giva sig "så tog
den onde anden och slog honom in igenom porxten rakt mot
"stenoren". mannen slog sej farligt, men sen bättre han sej och
sörp aldrig mer.

Brudparet, som sänkte sei i Krageholmssjön.

I Krageholmssjön var där ett brudpar, som hade kört ner och sänkt
sej. Det var på vintern, här var is. Det är många år sen. Alla sänkte
sej, och där var ett stort bråddjup, där de kom ner. Sen många år
därefter var där en fiskare, som tog en väldigt stor gädda på det
stället, där di hade sänkt sei. Den hade ett silkesnät eller en
silkeslöja på huvudet. Men när fiskaren skulle ta opp den, så slet
den sönder nätet och försvann. Det var nog bruden.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

Bildhuggarefrun, som uppvaktades av prästen, klockaren och organisten.

Det var en bildhuggare, som hade en sådan vacker fru. Alla kara var galna efter henne. Lär var en präst, en klockare och en organist, som ville ge 100 kr., om di fick ligga hos henne. Ja så en dag, sa mannen till henne, att hon kunde bjuda dem dit, di skulle komma fem minuter efter varandra. Först kom prästen. "Hitt med hundralappen o kvickt av med kläderna," sa frun till en. Ja så när han hade fått kläderna av sej, så knacka det på dörren. "O, de e min man", skrek frun. Och så fick hon honom in i rummet bredvid. Och sen kom klockaren, och när frun hade fått hundralappen och han hade klätt av sej, så knacka det på dörren. "O, de är min man", skrek frun, och hon fick honom in i rummet bredvid. Sen kom organisten. Han fick bara betala femtio kronor, för han hade inte så stor lön. Det gick på samma vis för honom som för di andre. Sen bjöd bildhuggarens fruarna dit på kaffe, och när di hade druckit kaffe, så frågade bildhuggaren, om di inte ville se hans bildstoder, jo det ville di ju gärna. Så när di kom in i rummet, så satt där prästen, klockaren och organisten nerhukade och rent orörliga. "O, va han

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

Ao 1730

Hans
Fars
Förs
Förr
Hans
Fars
Förs
Förr

Präst med hundralapp
född 1785, i Dalsland

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

e lik min man", skrek prästafrun och pekade på prästen."O han e lik min, sa klockarefrun o pekade på klockaren."o där e en, som e lik min man,"sa organistens fru o pekade på organisten."Ja jag kan få liv i dem också",sa bildhuggaren ,och så tände han på ett ljus och satte det under ändan på organisten.Då blev där liv i bildstoderna o di hoppade ut genom fönstret alla tre.

Sen på söndagen så började prästen sitt tal med "Härömdagen förlorade jag 100 kr. och mina kläder."Ho - O -- O - det gick mej sammaledes",sjöng klockaren."Heilom dej di dej .di svidde rompan på mej",sjöng och spelade organisten.

2P.

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

Mannen, som gav sin ko av oblaten.

Det var en man, som gömde en bit av oblaten och det gav han sin ko, för att hon skulle trivas o vara duktig. Men när mannen var död, så gick han igen o han ville ta oblaten upp igen ur kon, O kon 'bödja o skredj sodant". Han stod o rakade i halsen på kon, för att få opp oblaten.

Skåne
Rödöinge swn.

Uppst. av Nils Bengtsson

3450

1932

Prästen, som kunde säga, om människan blev salig eller icke.

Det var Tranås präst .Han hette Tärnström .Han kunde se om en människa blev salig eller ej.När han begravde ett lik,o sen när han förrättade tacksägelsen,så kunde han säga om hon blev salig. Men bönderna blev arga på en,för di fleste kom ju till helvetet. o di locka en dräng till att lägga dej i en likkista o så boora di hål i kistan,för att han inte skulle kvävas.O så förde di en till kyrkogården,så när prästen hade vigt liket till jorden , så gick di in i kyrkan o prästen förrättade tacksägelse.O bönderna gladde dej riktigt över vilket spratt di spelat prästen.

Innan di gick in i kyrkan,så kasta di lite jord på kistan ,men bara lite grand.Så sa prästen:"Var skall jag finna den själen ,han är varken i himmelen eller i helvetet ".O han sa det för andrap gången.Men sen tredje gången sade han :"Jag finner honom i helvetet ".Och folket rusade ut,och då hade drängen kvävts av jorden , som di hade kastat på kistan.Jorden hade tätat till hålen.

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

GJ

*30.*Putteboa-Jösse.

Han bodde ovanför Kristianstad. Så var han en gång i Ystad, han skulle ha en tunna salt. Det var hos grosshandlare Ljungströms. Så frågade di en efter, var han hade vagnen, ja han skulle bära det hem. Di fråga var han bodde, ja han bodde ovanför Kristianstad. O di trodde att mannen inte var klok, när han sa, att han skulle bära säcken ända hem. Ja så la di i smyg en tio-pundare i säcken, o så bad di säcken på ryggen på honom, o så följde där två kara med en för att se efter att han verkligen bar säcken. När di kom ut om staden, så var där en backe, o där växte mycket me jordgubbar på den, o Putteboa-Jösse böjde sig ner o plocka några med säcken på ryggen, för han var hungrig. Karan följde med honom ett långt stycke, långt förbi Marsvinsholm. Så när han kom hem, så behöll han tio-pundaren som di hade lagt i säcken. Di sa, att han var så stark, så att att han kunde ta en häst vid öronen o kasta den upp i luften som en katt. Han kunde lyfta en stor häst som ingenting. Han var inte så lång, men han var så ovanligt bred över skuldrorna.

Skåne, Fins Boinge
mfl 1932

Havskungen i Dybeck.

Olaf. M. Persson
3450 Härnösand
Herr Olaf Andersson
född 1865 i Rönnåsa

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Ute vid Dybeck var ett fruntimmer, som blev stulen bort av havskungen.

Han var klädd som en vanlig kar. Hon var nere och badade och så kom han och frågade henne, om hon ville följa med enen ner på havsbotten och bli hans fru. Hon sa ja med detsamma. "Hör du Agneta jag dig fråga vill, vill du fullja mig till havsens bånn, - - - - - han stoppade hennes öron, han stoppade hennes mun".

Så följde hon med en ner på havsbotten. Och hon fick två barn.

Men så när tre va gångna, så frågade hon om hon kunde få lov ~~att~~ att fara upp och hälsa på sina föräldrar. Ja det fick hon lov till.

Men sen när hon hade varit borta tre dagar, så för havskungen för att hämta henne. "Agneta, varför gör du så?, di små ligger och ropar efter dig."

"Aldrig mer kommer jag ner till dig," svarade hon. Och hon önskade att en kniv måtte sättas i hans bröst, för att han hade lurat henne ner på havsbotten.

Dalkö Skåne
Kärd Fars
en Nödinge MjL 1902
Trollen och björnen.

MjL 1908 Mls Bantsta
3450 av Hemtvega
Ber. av Anders Almesson
Född år 1865 i Ransåsa

När jag var 13 - 14 år tjänste jag som "vittepåg" på Bärneholmen
det var i Klemerskärs socken tätt vid Rönne på västra sidan.
Gården där jag tjänste hette Björns gård, den hade fått sitt namn efter
en björn så ägaren till gården. Han berättade för mej följande.

I forna tider var där alltid troll på gården den dag kom där dit
en man, som hade en tam björn. o frågade om han kunde få ligga där"
"Ja har e ente gott å va"-sa mannen "for här vänns tröll".
"Ja do passar de ju bra for voss" se mannen. De va täätimod jul,
han kom. På natten kl. 12 kom trollen. De va en kringbyggd gård, och di
kom i spann körande in på gården Di kom in i köket o di snurra o
stekte i köket. Dar va ett troll, som va så stort o fett, så att di
bar det in. Sen kom di in matsalen, där låg mannen i kakelugnsbänken
och rögte pipa. Han hade bundit björnen i ett ben till sättugnen.

Först ville trolen ha hans pipa att röka på, men det fick di
inte, för då hade fått makt med mannen. Sen ville di ligga
kakelugnsbänken, men det fick di inte heller. Så satte di mat på bondet

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

As 1161

33.

och när di hade fått allt färdigt, så frågte di mannen, om han ville spisa me dom, nej det ville han inte. O di kasta ben till björnen, men han åt inte av dom. Sen när di hade satt sej till bords, så löste mannen björnen och han for på trollen. Di for på dörren med detsamma, Det feta trollet hann di inte att bära utan di asa ut det, och björnen nafsade det i "ännnen". Di lämnade kvar allt vad som stod på bordet, men sakerna i köket fick di med sej.

På morgonen så frågte mannen på stället hur det hade gått.

"allt ditta har ja vonged i nätt" sa mannen med björnen o pegte på sakerna på bordet. Det var av guld och silver alltihop.

"Kommor di iginn frågte mannen". "Ja di goor di nock, men den som har gitt si i ledj fåur hålla stredj. En tid efteråt kom trollen igen vid två-tiden på natten. Då låg också mannen på kakelugnsbänken och rögte pipa. O så hade han ställt björnen i dörren, så han slog till trollen efter som di kom. "Hur gick de i natt-", frågte mannen på stället på morgonen. "De gittj bra, men nu har di sänt bud ti formannen i alla lannskav, o han e så stor, så han kan ta maj o Kisa i en bid." "

Sen nästa gång kokte mannen en gryta med tjära, han kokte det i sjun timmar, så "grydan blö rent illane rö". Ja så på natten kom tröllen "Har rödjes i kväll", sa förmannen. "Har du set et so stort gav", o so gava han so ad den enne munläppen låg på "skammelen" o den andre på det översta dörrrträet. "Ja ska ta Kisa o daj i en bid", sa han. "Har du smäugt sånnen gröd for-", sa mannen och slog t järegrytan in i gapet på en. O så hade mannen blandat något sprängämne i tjärnan. "so dar blittj nock anterasjon i maven po trölled".

Sen på morgonen frågte mannen på stället, om di kom igen. "Ja ", sa mannen "fråugor di ettor om den stora kättan e dar inu, so si ja". Sen dröjde de "en hal snes åur" Där var en damm utanför gården, där di brugte vattna kreaturen i . Det var lite före jul. Så när di skulle köra in kreaturen, så såg den ene drängen att där var en liten röd pojke, som stod o vinkade på honom , o han sa att han ville tala med honom. "Nej " jag har inte tid ", sa drängen "för ja ska binda kreaturen". "Kom jag vill tala med dej ", sa pojken den igen. Ja så frågte pojken; "Har ni arga kättan inu? Drängen visste

inted vad pojken menade, men så kom han att tänka på björnen,
o så sa han: "Ja vi har den inu, men den har källlad o fåud sju
källinja." Ou bevere mej väll for den arga kättan ", skrek pojken
drängen
o försvann. Sen när pojken kom in, talade han om det för mannen
med björnen, o han blev så glad över att drängen hade sagt så,
så att han fick en stor belöning. Sen kom trollen aldrig mer till
gården.

35

Trollen i Björnhögen.

Där låg en backe upptill gården, där jag tjänade (se föregående berättelse) som di kallade för Björnhögen. Där bodde troll i den backen. En gång var där en barnmorska, som gick på höstarbete och gick o räfsade vid den backen. Så kom där en stor padda, som var väldigt tjock. "Daj fåur ja forbarma ~~mi~~ över", sa barnmorskan ti na. O mycke riktigt på natten kom där en skjuts, som hämtade barnmorskan till Björnhögen. O när hon kom in, så låg där en kvinna i en säng o skulle förlossas. Sen när det var över, så hissades där ner en stor ^{sten} över huvudet på barnmorskan. Hon blev rädd o börja o skrika, för den kom mycket nära huvudet. "Bli inte rädd", sa kvinnan "för så högt hade du räfsan över mej o du gjorde mej ingen skada". O så fick barnmorskan en hel säck med löv, o den skulle hon läggall i bakugnen o så skulle hon se i den morgonen därpå. Sen när hon tog ut säcken på morgonen, så var den full av guldpengar. Där var så många, så hon kunde köpa en stor gård för dom.

36.

■ Ljungby horn och pipa.

Där va en sten vid Gualöv, som di kalla för Breasten, o där brugte trollen dansa julafhton. Så en julafhton sa grevinnan till, om där var dräng, som var så modig så han vågade rida bort o ta pipan o hornet ifrån trollen, för di hade tagit en kristen. Där va en dräng, som tog en hingst i stallen o red dit. Drottningen kom ut med ett horn, som där var vin i, o bjöd honom att dricka o senskulle han dansa med henne. Men så var där en flicka, som nickade åt honom o så slog han det över axeln på länderna på hästen. O det tog hål på hästens länd. O sen red han det värsta han kunde mot gården till. Han red över plöjnaden. "Rid åt åkern den årda, men inte över vägen den hårda" skrek flickan till honom. O han sporrade hästen, så den låg efter jorden. O sen for trollen efter honom. "Enfötting, tvåfötting o trefötting spring bra, giv oss det rövade hornet". Trollen fick springa längs färorna, så di kom ite så fort fram. Sem när drängen kommit fram till gården, så tog grevinnan emot hornet o pipan, o där var en bro, som vindades opp. Men trollen vadade över vattnet o bad att få hornet, för annars kunde ~~di~~ inte samlas, om di fick det skulle di lägga hela planen

någon

32

en

3450

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
gånger

med dubbla stengärden av marmorsten. Eljest skulle gården brinna tre
(två gånger har den brunnit). Drängen red ~~in~~ⁱⁿ i stallen m ed detsamma
och stalldörren stängdes genast. Men så var där en piga, som höll sej till
drängen och hon gick in stallen o lämnade dörren öppen.

O trollen kom in o slog ihjäl drängen. Han hade lagt sej under "fore-
benen" på hästen. Hästen dog av vätskan, som var i hornet, det som hade
kommit på länden. Han sparka o slog så länge där fanns liv o anda i
honom.

O så länge han levde, så våga trollen sej inte på drängen.
Sen har där aldrig kunnatstå någon häst i den stallen, för där
trivs aldrig någon häst sen.

Hornet har di haft i alla landskap, men di kan inte fundera ut vad
är gjort av, "somma sir ad di e äu folkanajjlor".

38

Silvér
För
Rödinge
1932

Jätten, som byggde kyrkan.

Uppm. vid Rödinge
3450
Av Olof Andersson
Född 1865 i Rödinge

Det var på Bornholm, när jag tjänade där, jag var 13 a 14 år gammal, så berätta di att det var en jätte, som hade byggt kyrkan.

Det var i Alemerås socken nära Rönne. De va egentligen en byggmästare, som hade tagit sej på att bygga kyrkan. Men så hade han sagt till jätten, om han ville göra det. Jätten ville göra det om han fick byggmästarens hjärta, när kyrkan var färdig, såvida inte byggmästaren dessförinnan gissat jättens namn. Tiden gick och kyrkan var snart färdig. Jätten hade bara det sista igen ute vid dörren, o byggmästaren börja o bli rädd. Men så en morgon kom han igenom en dalgång och där bodde jätten i berget upptill. O han hörde där var en som sjöng: "Gräd ente", for i maren kommor Finnj faren din me Färs hjarta." "Du hiddor Finnj", sprang byggmästaren ner och skrek till jätten. O jätten blev så arg så att han slog skallen i muren, så att där är märken i stenen efter hela ansiktet och tänderna. Jag har själv sett det.

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39

Där var två bröder. Den ene var rik, den andre var så fattig.

Den fattige hade många barn. Var julafhton gick den fattige till sin rike bror o fick en skinka av honom. Men så en julafhton blev den rike arg o skällde på brodern o sa": Gåu ti hällvete me daj o din sjintja!" Brodern blev ledsen och gick neråt stranden, där stod en man o frågte varför han såg så ledsen ut. "Jo ", sa han "min bror sa att jag skulle gå till helvete med skinkan, men jag vet inte var det är". "Jo du ska gå in i det hålet, sa mannen o så peka han på ett hål i jorden. "Di väntar på dej o di tycker mycket om sådan mat".

O så ska du begära kvarnen, som står innanför dörren som betalning för skinkan." Ja så kom han in i hålan o han var mycket välkommen. o så frågte di en vad han ville ha som betalning": Ja han ville ha som stod innanför dörren, "sa han. Ja den ville di inte gärna lämna men så sa di att di kunde ju fort göra en ny, o så fick han den. Sen när mannen kom ut med kvarnen, så satte han sej på marken o sa "Mylla mal tjyd o brö o brennevin ". o då malde kvarnen det som

kvarnen,

41

3450

han begärde. Sen när han ville att den skulle upphöra, så sa han
"Stopp" o så slutade kvarnen upp att mala. Så gick mannen hem
o körde opp barnen. "Opp barn nu ska ni äta med bägge ändar"
o så åt di dej riktigt mätta av all den goda maten, som han lätt
kvarnen mala. Sen kom mannen och hans kvinna överens om att di
skulle ha ett riktigt stort kalas. O han lätt möllan mala di finaste rätter
i världen o silver- o guldtallrikar. o sen bjöd han folk till kalaset
däribland den rike brodern . Brodern sa till sin granne": Låt
oss gå dit bara på spektakel, för han kan väl inte ha något att bjuda på".
Så när di kom dit var där två rum, som var alldeles fulla av di finas te
rätter. Den rike brodern blev rent så han höll på att ramla o
han fick sin bror ut i köket o sa ti en : "Människa har du stuled
pännjana eller rhont hännjor ditta ihov?." Ja så talade han om för
honom hur han hade fått tag i möllan. "I maren ska vi hösta ru, kan ente
du do låuna mi den kvarnen, forr vi skulle ha vällinj".
Ja så fick brodern låna kvarnen oså sa han till sin kvinna:
"Nu kan du gå ud o jällpa ti o hösta, forr i da lagar ja säl mad."
Så sa han till möllan "Mölla kvickt o lätt soll

HL

3450

mal vällinj"! O möllan malde välling o han fyllde alla fat o baljor som
di hade.O han skicka bud efter folket,di skulle hem o äta gröt ,
di åt so di knappt kunde gå.O till slut var nästan hela rummet ,där han
stod fullt av välling.Han visste inte hur han skulle stoppa kvarnen.

Han sprang till brodern o skrek "Ta din kvarn i Guss namn".

Sen tog den brodern,som rådde om kvarnen,den ner till stranden
o lät den mala silver o guld o så byggde han ett slott av silver o
guld nere vid havet.O det gav ett sådant blänk,så det syntes långt ute
på havet o sjömännen kom dit för att se vad det var/för en som bodde
så fint.Där kom en ångare,som brugte gå med salt från Amerika,
O kaptenen ville köpa kvarnen ,för så skulle han mala salt på den
o så slapp han di långa resona.Ja brodern hade pengar färut,
så han stod sez o han sålde kvarnen för flera tusen kronor.

Sen tog kaptenen otseglade ut mitt på havet o ställde kvarnen i
lastrummet o lät den mala salt.Till slut blev hela lastrummet
fullt o sen gick det opp på däcket ,så skeppet höll på att sjunka.
Då kastade kaptenen kvarn en i havet.o där står den o maler
ännu dag .Därför är havsvattnet så salt.

Sagan om kvarnen.

(tillägg)

har Anders Andersson lärt av en banvakt Sjölin, när han
arbetade vid järnvägen ute vid Öved. Det var 1923-1924.

Sen kom Sjölin ut till Djurslöv. Anders Andersson visste
inte var han hade hört den.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42 b

3450

Berättelsen om Starke Hans.

Det var en piga som födde ett oäkta barn och kastade det i en grop i askogen, o där var en björn, som tog hand om det. Björnen hade ungar o den fostrar upp pojken tillsammans med dem.

Sen många år efter, så såg pigan, att där gick en naken människa ute i skogen. Han var så oväntigt stor. Hon gick bort o kastade brödmuler till en. O när han kom närmare, så kände hon igen honom. O så en dag, så satte hon ett streck i dörren tvärs över rummet o så lockade hon honom in i stugan med en skiva bröd, o så satte hon ett fat med mjölk inne i stugan. Så när han var inne i stugan, så drog hon i strecket, så att dörren flög igen. Karen blev rent vild o för på dörrarna o väggarna o ville ut. Men så fick hon lugnat honom, o så kom folket, o så tala hon om att det var hennes barn och att hon hade kastat det i en grop. Så tämjde di en o di gav en namnet Starke Hans. Och så en dag, när han satt utanför och lekte med några småbarn, så kom där en herzman o sa, att de var en för stor kar till att ligga o leka med småbarn. O så frågade han, om

LUND'S UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43.

Aa650

44

han inte ville fästa dej.Jo det ville han .Vad ville han ha i lön
Ja han ville inte ha någon lön,han skulle bara få lov att ge
herremannen tre slag i ändan,när tjänstetiden var slut.Ja det
tyckte herremannen var ingenting o så kom Starke Hans i tjänst.
Men han var dryg i kosten ,han drack en hel balja mjölk,o åt ett helt
pund bröd.Så herremannen grälede på honom för att han inte blev
färdig med att äta lika så fort som di andre drängarna.En dag
skulle di köra i skogen efter ""bränne".Di andre drängarna var i skogen
långt innan han,för han skulle ju ha så lång tid på dej för att
äta.Men sen för han i väg med sina hästar.Han ryckte opp ett stort träd
med rötterna o lade i sin vagn o so tog han o drog lasset hem med
lillfingret ända till gården.O di andre drängarnas hästar kunde inte
dra lasset uppför backen.då spände han dem ifrån och drog själv
upp lasset.När herremannen såg detta,så tänkte han bara på,hur han
skulle kunna bli kvitt Starke Hans.Så en dag,sa han till honom,ati han
skulle rensa brunnen.Så när han var nere i brunnen ,så sa han till
drängarna att di skulle ta di störste stenar di kunde få tag i å

välta ner på en. Men Starke Hans blev bara lite arg o skrek:

"Haffor kastar ni smolor ner po mē? "Ja så när herremannen kom ut
så tala drängarna om för honom, vad Starke Hans hade sagt
o då to di en stor kvarnsten, som di hade tolv hästar till för att
asa fram, o den kasta di ner i brunnen. Den kom om halsem på
Starke Hans" Färst kastar ni små smolor, nu kastar ni en stor"
skrek han o sprang upp med den. Ja drängarna urskulda sez o
herremannen bad om ursäkt, det var alls inte meningen att den
skulle komma på honom. Ja Starke Hans var tålig o snäll o han
brydde sez inte mer om det. Sen så skicka herremannen honom till
helvetet för o hämta en tunna guld hos den Onde. Starke Hans kom
för st till ett vadställe. där var så väldigt gyttjigt. Där kom en
smed körande o han körde fast i gyttjan. Starke Hans lovade att hjälpa
honom lö\$, om han fick två järnstänger av honom. Han fick två stänger,
o så hjälpte han smeden över. O sen fick han gjort en hovtång o en
hammare av järnstängerna. O sen gick han till den Onde. När han kom
dit till huden, där den Onde bodde, så stack den Onde ut huvudet

45.

genom fönstret o skrek: "Här luktar kristet blod". "Jag vill ha en tunna guld", sa Starke Hans. "Här luktar kristet blod", sa den Onde igen. Men då lät Starke Hans honom om halsen med tången och slog en i huvudet med hammaren o sa "Jag vill ha en tunna guld". "Släpp mej" sa de Onde. "Nej du har så många disciplar, så du behöver inte själv ta det", sa Starke Hans. Så fick han en tunna guld av den Onde. o fick hem med till herremannen. Men då blev herremannen rädd, när han såg Starke Hans komma hem igen, för nu var tjänstetiden snart ute. o han lova honom halva gården o sin dotter, om han ville låta bli att ge honom de tre slagen. Men Starke Hans sa, att de di hade skrivet de skulle gälla. Ja så när tjänstetiden var slut så fick ju herremannen spänna ut ändan. O för första slaget, så sprack hela ändan, för andra så flög skinnbitarna omkring o för tredje slaget, så slog han så att stumparna flög upp i luften o ner på ett tak o där växte mossa över dom.

- 3450 -

Sagan om Starke Hans .

(tillägg)

har Anders Andersson lärt i skolan av en pojke i Ramsåsa.
Denne i sin tur har lärt den av sin fader. Pojken hette
Jöns. Hans far hette Mårten Jönsson. Det var vid julatid,
så kom han ner till oss. Det var ungefär 1872. Pojken blev
sen snickare, han var en riktig tusenkonstnär, han kunde
göra nästan allting. Han hade ovanligt gott minne. Fadern
var född i Norra Svartskylle i Baldringe socken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H.B.

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H.F.

Skeppet i backen.

Öster om Ramsåsa by ligger en håla ,som di kallar för Smörhulan .En bit därifrån ligger en backe ,som di kallar för Sjöbzabacken och opptill den en mosse, som di kallar för Sjöbzamuzen .Smörhulan var egenligen en backe förr i tiden.

Di sa att i den backen stod där en gullvagn eller det var ett skepp, det kommer jag inte riktigt ihåg.Så va där en piga o en dräng , som skulle gräva ut det.I själva toppen på skeppet?hängde en flagga av silver o guld.O den blev drängen o pigan ovänner om , så att di kivas o "trättas".Rätt va de va "so spraga o knaga di i joren o dar va en som sa":Kör åu Sjöbz o i By åus." O så försvann skeppet ? .O så blev där en håla av backen ,som nu kallas för Smörhulan.Nu tror di att skeppet ? är i By åusen.

By åus:en ås i Ramsåsa socken.

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skatten i St.Herrestad.

I St.Herrestad var en skatt nergrävd .Det var sveškar, som hade gräft
ner den.Men så hade danskarna fått tag i beskrivning på var
skatten fanns.O danskarna kom hit o skulle ta pengarna.O di satt
o prata på Herrestads gästgivaregård en kväll om att di dagen
efter skulle gräva upp en skatt ,som låg så o så många alnar ifrå n
ett gärde.Det är säkert 100 år sen.Så satt där en man inne ,som
hette Mårten Larsson.Han låtsa han var full ,så danskarna pratade
ganska högt .Han hörde vad di sa,o han gick hem o kalla opp sina
drängar ,o di grävde upp ett järnskrin o asa hem det på ett stenas.
o det var rent fullt av silverpengar.Mannen blev rent bottenrik.
Skrinet finns ännu i St.Herrestad hos hans sonsonson.

48

3450

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

49

De tolv kakelugnarna i Herrestads backar.

Däär är tolv kakelugnar fulla av silver, som skall stå i
Herrestads bækkar. De va "joragoss", som di gömde för danskarna.
Danskarna har beskrivning på dem.

3450

Bäckahästen.

De va i Hunnestad. di sa att Näcken kunde "foreställa" si som en häst. Där va "skoleglytta", som satte sej upp på en bäckahäst. O han blev så lång så, där var plats till en 20-30 stycken. Han skulle slängt dom i åen allihop, men så kom där någon o ropa Guss namn, o då försvann hästen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

50